

Taula

7	Pòrtic
	De <i>Lovely</i> (2009)
17	1. Pòrtic
20	2. Arrels
24	3. La barca
26	4. Aigua
28	5. Peixos
31	6. La meva primera llibreria
	De <i>Sota el paraigua el crit</i> (2013)
34	7. dSERVITUD
35	8. dEMBRIAGUESA
37	9. dORBETAT
39	10. dHOSPITAL
44	11. dINEXORABLE
48	dVISIONS
53	dANIVERSARI
	De <i>Fred als ulls</i> (2015)
56	1
57	2
58	3
59	4
60	5
61	6

	De <i>Tots els cavalls</i> (2017)
63	1
64	2
65	3
66	4
67	5
68	6
69	7
71	Qüestionari Suda

Pòrtic

Què hi ha sota els sorrals de la culpa? Què amaguen els morts i les petges soscavades per la tinta del temps? Com entendre l'amor, el fred i "les marques als canells / d'una infància amb espines?" A *Tots els cavalls* (2017), el seu darrer lliurament poètic quan escric aquestes paraules, Antònia Vicens ens respon:

*La culpa no és
únicament marines o pubis sollats de sang
també
és por
caverna
i un ramat de barques ferides*

Des que vaig llegir *Lovely* (2009), el primer llibre de poemes de Vicens, he sentit bategar en els seus versos aquella veu de Novalis que ens adverteix a cau d'orella: "Busquem per tot arreu l'Absolut, i només *trobem* coses." La paraula es mou sempre arrossegada per un sentit sagrat i atàvic de l'existència que ens

recorda, a cop de vers, el sentit tel·lúric de les coses, per petites i aparentment superficials que aquestes puguin semblar. Vicens enalteix les coses petites, els grells del quotidià, sovint tan agres i amargants, per tal de descobrir-hi les arrels més misterioses i màgiques de l'existència.

Val a dir que la nostra poeta és una veu àvida de recerques sense fi. El seu periple poètic, iniciat tan sols ara fa deu anys, n'és una bona mostra. Que una escriptora com ella faci bona una aparició tardana en el camp de la poesia, després de recollir tota classe de reconeixements com a narradora, fa miques aquell clíxé que ens diu que són els poetes els que, amb el pas dels anys, busquen repte i aixopluc en el territori de la prosa. Ella, ferma a l'hora de contradir el tòpic, fa el camí invers i ens llença un desafiament obert. Com si es digués: “En aquest tombant de la meva vida, he de retrobar-me per tal de saber qui soc i per què; he de capbussar-me ben al fons de la meva memòria, estimada meva, fins a descobrir l'arrel més pura i fonda del llenguatge, fins a l'origen de tots els orígens. I això només ho puc trobar en les mateixes deus de la poesia...”

En l'escriptora mallorquina, poetitzar té molt sovint l'empremta d'un viatge iniciàtic a les deus de la infantesa. Els records es transformen en mirades deshabitades i tornades a habitar a redós de la paraula. No és debades que el primer dels seus llibres suposi, en aquest sentit, l'obertura d'un camí d'iniciació sense aturador. *Lovely* aprofundeix aquest tombant que passa, indefectiblement, pel territori de la infància i l'univers familiar.

Vicens es remunta aquí a les deus de la seva condició i als seus fantasmes interiors. El resultat dibuixa una genealogia de l'existència sostinguda per les figures omnipresents dels pares, la feixuga empremta de postguerra, el poble natal de Santanyí i les seves dones —sobretot les dones—, la mar i la marca indeleble del pare pescador i, dominant-ho tot, el món alliberador dels somnis, un món, cal dir-ho, que en la poesia de Vicens sura talment una boia de senyalització de la realitat més profunda de les coses. Des d'aquest tombant, *Tots els cavalls* resulta un llibre alligonador. La mateixa autora ho confessa en una entrevista a Jaume C. Pons Alorda: “El vaig començar a escriure a partir d'un somni que vaig tenir. A partir de les imatges del somni he seguit cercant dins l'inconscient, dins el recambró de la memòria i he trobat un món de servituds i horror, també amor, que cada dia ens passa per davant i de tan quotidià potser ja no el veiem.” La poesia limita, un cop més, amb la solitud i el silenci. Somiar esdevé una mena d'aproximació a l'experiència de la solitud i, a la fi, a les aigües profundes del desig i de la nit freda i obscura de la mort.

Només a còpia d'anys ha sabut Antònia Vicens —com escriu a *Sota paraigua el crit* (2013)— que “la fosca crema els ulls”. En la nostra poeta, irrepètible i sense parangó, els sentiments es fan carn, vestigi d'amors i desamors, records a redós de la nena que va ser, víscera llatzerada pel dolor i la podridura dels somnis. De vegades, fins i tot, els seus poemes són com peti-

tes històries travessades per la meravella visionària o el somni surrealista: el misteri soterrat d'un amic d'infantesa anomenat Diable, estrelles o llunes afamades que devoren els habitants de la nit, barques emboirades que s'afonen, àngels i dimonis lluitant entre la fosca, cavalls alats, en fi, desbocant-se a les prades de la infància.

Potser per això mateix una de les imatges que més s'avé amb la seva poesia és aquella que beslluma, en atzarós boscam, un "ca que borda a l'infinit". Perquè, no ens enganyem: en el dir d'Antònia Vicens la paraula udola. I, en aquest udolar, molt poc escapa a l'estigma de la solitud i al fred als ulls que s'amaga sota l'hivern de la vellesa. Aquesta, i no cap altra, és la mar que solca la nostra poeta: la mar que aplega, inabastable, la vida i la mort alhora, l'amor i la petja del dolor, el desig i una realitat ferida. En l'endemig, com pedretes afilerades al llarg del camí, la casa del pare pescador i la recerca constant de la nena que va ser i encara és, cels i inferns, en suma, d'una llarga travessia.

Poques coses, en la poesia de Vicens, escapen a la característica estructura formal dels seus poemes, els quals, absent la puntuació, s'apropen a un bategar sanglotant teixit per separacions o buits del blanc de la pàgina que actuen com a recurrències, marques o tatuatges al mateix cos del poema. Com si fossin esvorancs cosits per les emocions o les feridures del temps, aquests buits s'endinsen en el territori del lector estimulant-lo. Els versos circulen a cops del flux i el reflux dels sentiments, arrossegats

per un dèdal verbal implacable, sense contemplacions. Ho va deixar escrit amb encert Gabriel de la S. T. Sampol a l'epíleg de *Fred als ulls* (2015): “Antònia Vicens no vol ser amable amb el lector, vol punyir el seu interior, i aquesta força es manifesta primer esmicolant el vers, però després penetrant la pensa i els sentits dels que s’acosten a aquestes poesies. Aquest vers trencat ens sobta, se’ns fica al cos, sorprèn, perquè hi trobam un trencament que sorgeix de dins, que no és simple opció formal i, per tant, externa. Aquesta fragmentació hi ecllosiona, com una flor esqueixada que hagués obert els pètals.”

La idea de fragment és consubstancial al discurs poètic de Vicens, solcat d’imatges arravatades que furguen en la seva, en la nostra vida, mogudes per un neguit atàvic i profund. Poesia i fragment s’apleguen en un espai que positiva les arrels més fondes del desig. La paraula, aleshores, grava la seva raó de ser en la medul·la del temps i, al bell mig del territori del silenci, es fa fort l’instant de la intensitat plena, el fulgor verbal que sacseja de dalt a baix el llenguatge gregari fins a fer-lo miques. El llenguatge de l’evidència acaba així esborrant-se i, en el seu lloc, s’instal·la un altre llenguatge, una paraula nova: aquella que només obeeix l’enigma, la sotsobra, el balbuceig, el dubte o l’articulació poètica del no-saber. No s’equivoca Sebastià Portell quan descobreix en Vicens la seva qualitat de “col·leccionista i amant de paraules”, les quals sempre han estat considerades per la nostra poeta com “un espai de llibertat” on descobrir tot allò que hem viscut, que vivim o que viurem.

En la poesia que el lector té entre les mans, poderosament intuïtiva, cada paraula pesa com mil paraules alhora, cada síl·laba batega oberta, sense límits, respira amb l'alenada sensual i pura de totes les cordes del sensori. I ho fa, sovint, il·luminada en clarobscur, palesant l'ambivalència d'una realitat sotmesa a permanent contradicció. Un espai, en definitiva, on alça el vol un dels grans poders de la imatgeria poètica de Vicens: la seva capacitat de fondre el concret i l'abstracte en versos tallants, vivíssims.

Amb la suma antològica que el lector té entre les mans, *Si no dius fort el meu nom, em comdemnes per sempre*, l'autora mallorquina ens regala una oportunitat meravellosa de fer camí per la seva poesia i, sobretot, les petjades essencials de la seva poètica. *Lovely* (2009, reeditat el 2019), *Sota el paraigua el crit* (2013), *Fred als ulls* (2015) i *Tots els cavalls* (2017) són els quatre sants greals del camí iniciàtic d'Antònia Vicens, a l'espera de l'aparició d'un trasbalsador cinquè lliurament, inèdit encara, intítulat *Pare què feim amb la mare morta*. Tots ells semblen covats pel mateix ocellot. Sigui quin sigui el recorregut, la mort hi és pertot. Com una madrèpora sense principi ni fi, la mort s'aferra a l'experiència viscuda i als roquissars dels dies encara per venir. Ella és el vestigi més pur del temps, dolor amarat dins les aigües salabroses i amargues de l'existència. Per això, tan sovint, les paraules de la nostra poeta semblen ferides obertes o, millor encara, ganivets esmoladíssims fent camí pel

costat de l'ànima, que com sabem és el costat aferrat de soca-rel a la instància del dolor. La mort o, millor encara, la necessitat d'acabar-nos-hi des del desig latent de la vida, esdevé l'*energeia* espiritual que mou la poesia de Vicens.

I no hi ha escapatòria, ho vulgui un o no. Llegir Vicens és fer-ho com qui trepitja vidres, amb els peus crivellats com una magrana. Els sentiments, “les aletes de l'ànima”, se'ns “remouen dins el ventre” amb “el tremolor d'un banc de peixos”. La mort ens guaita amb el fred als ulls. I és aleshores, quan el fred dels anys es fa més insuportable i l'hivern comença a glaçar els nostres ulls, que apareix, com a contrafort, la poesia i l'objecte mateix del desig. No hi trobarem, però, cap mirada autocompassiva en aquest darrer girant: fer-se vell és viure a la intempèrie. La poesia s'articula clarament com un acte de resistència enfront de la mort i la manifestació devastadora del temps, amb el benentès que la presència estimulante de la bellesa no deixa de ser, però, una mena de joc per ajornar la mort. En això, com en tantes coses, Vicens acostuma a ser implacable. No hi ha tragèdia: hi ha tan sols consciència indefugible de la fi.

El Gran Escrutador que és el poeta tan sols es coneix de debò quan baixa nu al pou d'estrangeria que és la mort i s'hi acara. Ni més ni menys. Com deia T. S. Eliot a “Burnt Norton”, el primer poema de *Four Quartets*, “tot temps és irredimible”. Vicens ho sap i li planta cara, tot convertint l'amenaça de l'obscur en un esclat de llum abassegadora. Per això, per tal de sobreviure, aquesta poeta-imant s'aferra a les roses, als llimoners, als llençols

i als llits que fan “olor a infància”. Perquè ella sap que viure des de la poesia és fer-ho enfrontant-se, sense embuts, a l’acció devastadora del temps. Per això, també, de peu al seu jardí i amb les tisores de podar a les mans, es diu a cada dia que passa:

*morir-te encara no tens massa
deutes amb les flors.*

La poeta de Santanyí rebrega els nostres cors fujetejant-los o acarionant-los, tant se val. Cruesa i bellesa, amb “les vambes / brutes de tinta”, es donen la mà. Els seus versos, cisellats, punyents, flueixen tendres i alhora enverinats com la saba de l’escorpí. Poques veus poètiques d’avui, i no només parlo de les que ho fan en llengua catalana, atresoren la força imaginativa de Vicens, capaç d’hibridar la narració més humil i realista de la vida amb el misteri de l’esclat d’una flor; poques, també, contempen una intensitat tan despullada, sotsobrants i demolidora com la que fa niu a la mar dels seus versos. Endinseu-vos-hi doncs, salpeu a la recerca de desigs i naufragis. Només aleshores coneixereu de debò què és la veritable poesia. I, amb ella, sabreu, per sempre més, que “el cel pot cabre dins un bassal” i “l’infern pot ser / un llit amb els llençols / de seda”. O com la nostra poeta a *Sota el paraigua el crit*:

*Acabes vinclant l’esquena davant la pàgina en blanc.
Si no escrius les paraules esclaten
dins la boca
t’inunden els pits*

*les entranyes. Tu
que cada dia obres les finestres perquè
entri el desig. O com es digui matar
la set d'estar en gràcia.*

1. Pòrtic

Vas al Corte Inglés i a la planta dels cosmètics
t'embadaleixes davant les promeses de joventut eterna.

La dependenta de la firma Lancaster
pintada com una *geisha* et ven un pintallavis que no empraràs mai
perquè si bé et precisa la forma de la boca
t'accentua les fines i transversals línies del llavi superior.

Pagues i et regala una mostra de perfum Lovely
de Sarah Jessica Parker.

La dependenta de la firma Helena Rubinstein
de pell madura mal dissimulada
sota dos dits de Face Sculptor Make-up Rich Lifting Foundation
et ven una crema de nit reafirmant que no et posaràs mai.

Perquè després de desar la cuina desar les paraules
escurades amb els plats i les culleres
després de ficar a la banyera
els somnis bruts i els pensaments opacs
t'estiraràs al sofà i t'ompliràs de la porqueria
que llença la televisió.

Pagues i et regala una mostra de perfum Lovely
de Sarah Jessica Parker.

Però no et perfumaràs. L'aroma de Lovely
no és compatible amb la pell dels teus records.

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

© Antònia Vicens Picornell, 2020
© de les il·lustracions: Lily Brick, 2020
© del *Qüestionari Suda*: Àngels Marzo i Torres, Josep Maria Rodríguez Cabrera, 2020
© del pròleg: Jaume Pont Ibáñez, 2020
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2020
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2020
ISBN: 978-84-1303-167-5
DL: L 82-2020
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

« imprès a **lleida** »

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.